

Układ Polsko-Niemiecki

w przedmiocie kopalń górnośląskich podpisany w Opolu dnia 23 czerwca 1922 r.

(Zatwierdzony ustawą z dnia 4 sierpnia 1922. Dz. U. R. P. № 71, poz. 643).

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

JÓZEF PIŁSUDSKI,

NACZELNIK PAŃSTWA POLSKIEGO,

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tem wiedzieć należy, wiadomem czynimy:

W dniu dwudziestym trzecim czerwca tysiąc dziewięćset dwudziestego drugiego roku w Opolu podpisany został między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej z jednej strony a Rządem Rzeszy Niemieckiej z drugiej, Układ w przedmiocie kopalń górnośląskich, o następującem brzmieniu dosłownem:

UKŁAD POLSKO-NIEMIECKI**w przedmiocie kopalń górnośląskich.**

Rząd Polski i Rząd Niemiecki powodowane życzeniem, aby w interesie ludności obu stron możliwe ułatwić nieprzerwaną ciągłość stosunków prawnych i ruchu w kopalniach, na które wpływ wywarł podział Górnego Śląska, postanowiły zawrzeć w tym przedmiocie układ i zamianowały swymi pełnomocnikami:

Rząd Polski:

Wiceministra Dr. Zygmunta Seyde,

Rząd Niemiecki:

Wyższego i Tajnego Radcę Górniczego
Richard Ziemann.

Pełnomocnicy po wzajemnem okazaniu sobie pełnomocnictw i po uznaniu ich za sporządzone w dobrej i należytej formie, zgodzili się na postanowienia następujące:

TYTUŁ I.**Prywatne kopalnie.****Artykuł 1.**

(1) Pola górnicze, przecięte nową granicą, dzieli się zgodnie z jej przebiegiem na prawnie samoistne pola jednostkowe. Szczegóły postępowania normuje załącznik 1).

(2) O ile układ niniejszy nie zawiera innych postanowień, są właściwe dla każdego pola górniczego władze i prawo tego państwa, na którego obszarze pole jest położone.

Artykuł 2.

(1) W kopalniach węgla kamiennego, położonych przy nowej granicy państwowej lub przez nią przeciętych, winien być, o ile nie należy zastosować przepisów ustępu 2 artykułu 3, w budowlach podziemnych po wewnętrznej stronie granicy pola, utrzymany nietknięty filar bezpieczeństwa o grubości dwudziestu metrów, mierząc prostopadłe do granicy pola. Graniczne filary bezpieczeństwa wolno przebijać, osłabiać lub wybierać jedynie za zezwoleniem właściwego polskiego i pruskiego Wyższego Urzędu Górniczego.

(2) Gdy atoli z powodu rozbudowy kopalni przed wejściem w życie niniejszego układu, przeprowadzenie przepisu zdania pierwszego ustępu 1 nie jest już możliwe, lub gdy zajdzie konieczność wydania zarządzeń celem zapobieżenia niebezpieczeństwu dla kopalń innych, aniżeli kopalnie węgla kamiennego, położonych w sposób określony w ustępie 1, wówczas wyższe urzędy górnicze polski i pruski wydadzą bezwzględnie drogą wspólnej decyzji zarządzenia górniczo-policyjne dla obu graniczących ze sobą pól. Równocześnie należy w porozumieniu z polskimi i niemieckimi władzami celnymi przeprowadzić, by wykluczone było między Polską a Niemcami po-

POLNISCH-DEUTSCHES**Oberschlesisches Bergwerksabkommen.**

Die Polnische Regierung und die Deutsche Regierung, von dem Wunsche geleitet, die Fortführung der durch die Teilung Oberschlesiens beeinflussten Rechts- und Betriebsverhältnisse der Bergwerke im Interesse der beiderseitigen Bevölkerung tunlichst zu erleichtern, sind übereingekommen, darüber Vereinbarungen zu treffen, und haben zu diesem Zwecke zu ihren Bevollmächtigten ernannt:

die Polnische Regierung:

den Viceminister Dr. Zygmunt Seyda,

die Deutsche Regierung:

den Ober- und Geheimen Bergrat
Richard Ziemann.

Die Bevollmächtigten haben sich, nachdem sie einander ihre Vollmachten mitgeteilt und diese in guter und gehöriger Form befunden haben, über folgende Bestimmungen geeinigt:

TITEL I.**Privatbergwerke.****Artikel 1.**

(1) Die von der neuen Grenze durchschnittenen Bergwerksfelder werden nach Massgabe des Grenzverlaufs in rechtlich selbstständige Einzelfelder geteilt. Das nähere Verfahren regelt Anlage 1.

(2) Soweit nicht Abweichendes in diesem Vertrage bestimmt worden ist, sind für jedes Bergwerksfeld die Behörden und das Recht desjenigen Staates zuständig, in dessen Gebiet das Feld gelegen ist.

Artikel 2.

(1) Bei dem Betriebe von Steinkohlengruben, die an der neuen Landesgrenze liegen oder von ihr durchschnitten werden, müssen, soweit nicht Artikel 3 Ziffer 2 Platz greift, in den Tiefbauen an der inneren Seite ihrer Markscheiden Sicherheitspfeiler von 20 m Stärke, rechtwinklig gegen die Markscheide gemessen, unversehrt stehen gelassen werden. Die Durchörterung, Schwächung oder der Verhieb dieser Markscheidesicherheitspfeiler ist nur mit Genehmigung des zuständigen polnischen und preussischen Oberbergamts zulässig.

(2) Soweit die Vorschrift in Ziffer 1 Satz 1 infolge des vor Inkrafttreten dieses Abkommens umgegangenen Bergbaues nicht mehr durchführbar ist, oder soweit für andere als Steinkohlenbergwerke der in Ziffer 1 bezeichneten Lage Massnahmen zur Verhütung von Gefahren erforderlich werden, sind bergpolizeiliche Anordnungen durch gemeinschaftliche Entscheidung des polnischen und preussischen Oberbergamts unverzüglich für die beiden markscheidenden Felder zu treffen. Zugleich damit ist im Einvernehmen mit den polnischen und deutschen Zollbehörden zu bewirken, dass zwischen Polen und Deutschland jede eine Zollhinterziehung begünstigende

łączenie przez podziemne budowle kopalniane sprzyjające uchylaniu się od opłat celnych.

(3) Posiadacze kopalń wymienionych w ustępie 1 i 2 zobowiązani są na swój koszt na powierzchni kopalń i pod ziemią, wykonać urządzenia i zastosować środki, które zarządziła właściwa miejscowa władza celna w porozumieniu z właściwą władzą górnictwem, a w miarę potrzeby w porozumieniu z władzą celną drugiego państwa, w celu zapobieżenia uchylaniu się od opłat celnych. Wymienieni posiadacze są zobowiązani utrzymywać urządzenia te stale w stanie zdatnym do użytku. Przepisy wydane przez wymienione władze w przedmiocie wykonania tych zarządzeń, należy ogłosić przez wywieszenie na kopalni w miejscu łatwo dostępnym dla wszystkich robotników i doręczyć za potwierdzeniem odbioru wszystkim organom dozoru.

(4) Przy rozprawach, prowadzonych wedle ustępu 3 przez wymienione władze przy współudziale posiadacza kopalni, mogą być na wniosek tegoż, dozwolone stosowne czasokresy dla wykonania przepisanych urządzeń. O ile to nastąpi, należy równocześnie ustalić zarządzenia górnictwo-policyjne i celno-policyjne potrzebne dla tymczasowego uregulowania sprawy.

Artykuł 3.

(1) Samodzielne pola jednostkowe, powstałe po myśli postanowienia ustępu 1 artykułu 1 wskutek ustanowienia nowej granicy państwowej, wolno odbudować tylko za pomocą urządzeń ruchu, położonych w obrębie własnego państwa, o ile na dotychczasowym niepodzielnym polu — ani na całym, ani na części jego, ani stale ani przejściowo — aż do chwili wejścia w życie niniejszego układu nie było jeszcze ruchu kopalnianego. Wyjątki od tej zasady mogą być dopuszczone przez wspólne rozstrzygnięcie naczelnych władz górniczych obu państw.

(2) Jeżeli natomiast na dotychczasowym niepodzielnym polu górnictwem był przed dniem wejścia w życie niniejszego układu ruch kopalniany — czy to na całym czy na części jego, czy to stale czy to przejściowo, wówczas obie umawiające się strony zobowiązują się, skoro ruch rozciąga się z obszaru jednego umawiającego się państwa na obszar drugiego państwa, nie czynić ruchowi temu przeszkód z tego powodu, że jest przecięty granicą państwową. O ile w takim zakładzie wydobywa się minerały na powierzchnię tylko w jednym z obu umawiających się państw, stosuje się następujące postanowienia:

a) Przepisy artykułu 2 stosuje się odpowiednio z tą zmianą, że pod ziemią granicę państwową zastępuje granicą ruchu. O ile granica ruchu nie pokrywa się z granicą pola kopalnianego, winna władza górnictwa właściwa dla szybu dobywczego w porozumieniu z władzą górnictwem drugiego państwa ustanowić na wniosek posiadacza kopalni granicę ruchu.

b) Dla nadzoru policyjnego nad całym zakładem właściwe są ustawy, rozporządzenia i wszelkie inne postanowienia, jakoteż i władze gór-

Verbindung durch die Grubenbaue ausgeschlossen wird.

(3) Die Besitzer der unter Ziffer 1 und 2 bezeichneten Bergwerke haben auf ihre Kosten auf den Bergwerken über und unter Tage diejenigen Einrichtungen und Massnahmen zu treffen, die von der örtlich zuständigen Zollbehörde in Vereinbarung mit der zuständigen Bergbehörde und, soweit erforderlich, nach Benehmen mit der Zollbehörde des anderen Staates zur Verhütung von Zollhinterziehungen angeordnet worden sind. Sie haben diese Einrichtungen dauernd in betriebsfähigem Zustande zu erhalten. Die über die Ausführung dieser Anordnungen von den bezeichneten Behörden erlassenen Vorschriften sind durch Anschlag an einer allen Arbeitern zugänglichen Stelle des Bergwerks bekannt zu machen und jeder Aufsichtsperson gegen Empfangsbescheinigung auszuhandigen.

(4) Bei den gemäss Ziffer 3 von den genannten Behörden unter Zuziehung des Bergwerksbesitzers zu führenden Verhandlungen können auf Antrag des letzteren angemessene Fristen für die Ausführung der angeordneten Einrichtungen bewilligt werden. Geschieht dies, so sind gleichzeitig die zur vorläufigen Regelung erforderlichen berg- und zollpolizeilichen Massnahmen festzusetzen.

Artikel 3.

(1) Die zufolge der Bestimmung des Artikels 1 Ziffer 1 durch die Ziehung der neuen Landesgrenze gebildeten selbstständigen Einzelfelder dürfen, insofern das bisherige Gesamtfeld bis zum Inkrafttreten dieses Abkommens noch nicht ganz oder teilweise, dauernd oder zeitweis — im Betriebe war, nur mittelst Betriebseinrichtungen abgebaut werden, die im Gebiete des eigenen Staates gelegen sind. Ausnahmen von dieser Regel können durch gemeinsame Entschliessung der obersten Bergbehörden beider Staaten zugelassen werden.

(2) Ist hingegen das bisherige Gesamtfeld vor dem Tage des Inkrafttretens dieses Abkommens bereits — ganz oder teilweise — im Betriebe gewesen, so verpflichten sich beide Vertragsparteien, wenn sich der Betrieb des Bergwerks aus dem Gebiete des einen vertragschliessenden Staates in dasjenige des anderen erstrecken soll, einem derartigen Betriebe nicht darum Schwierigkeiten zu bereiten, weil er von der Landesgrenze durchschnitten wird. Soweit bei diesem Betriebe die Mineralien nur in eine der beiden vertragschliessenden Staaten zu Tage gefördert werden, gilt Folgendes:

a) Die Vorschriften des Artikels 2 finden entsprechende Anwendung mit der Massgabe, dass unter Tage anstelle der Landesgrenze die Betriebsgrenze tritt. Die Betriebsgrenze wird, soweit sie nicht mit der Markscheide des Bergwerks zusammenfällt, auf Antrag des Bergwerksbesitzers durch die für den Förderschacht zuständige Bergbehörde im Einvernehmen mit der Bergbehörde des anderen Staates festgesetzt.

b) Für die polizeiliche Beaufsichtigung des gesamten Betriebes sind die Gesetze, Verordnungen und sonstigen Bestimmungen sowie

nicze tego państwa, na którego obszarze wydobywa się minerały na powierzchnię.

- c) Według tychże przepisów normuje się także stosunki, dotyczące robotników, urzędników ruchu i funkcjonariuszów (porządek służbowy i t. p.).
- d) Co do czynów i zaniedbań na całym obszarze zakładu pod ziemią uważa się, że zaszły tam, gdzie minerały wydobywa się na powierzchnię.
- e) Skutki prawne, wynikające z stosunku własności górniczej do własności nieruchomości i do praw rzeczowych na niej ciążyących, w szczególności roszczenia odszkodowawcze właściciela lub uprawnionego do użytkowania z tytułu szkód górniczych, należy osądzać według ustaw państwa, w którego obszarze położona jest nieruchomość.
- f) Węgiel wydobyty na powierzchnię szybem wyciągowym ma być tymczasowo, z zastrzeżeniem przyszłego odmiennego uregulowania, opodatkowany według ustaw i na korzyść tego państwa, w którego obszarze leży szyb wyciągowy bez względu na to, czy węgiel urobiono na obszarze tego samego lub też drugiego państwa.

Artykuł 4.

(1) Jeżeli zakłady kopalniane, mające oddzielne szyby dobowcze w Polsce i w Niemczech mają otrzymać wspólne urządzenia dla przewietrzania, odwadniania i t. p., to urządzenia te winny być ustalone na wniosek posiadacza kopalni przez właściwe polskie i pruskie władze górnicze, w razie potrzeby w porozumieniu z władzami celnymi. Postanowienia zdania pierwszego ustępu 2 artykułu 3 należy odpowiednio stosować.

(2) Pod każdym innym względem podlega każdy z tych zakładów tylko prawu i władzom właściwym dla odnośnego szybu dobowczego.

Artykuł 5.

(1) Dla ochrony przed sprzecznym z interesami publicznymi zbliżeniem się robót kopalnianych, które pozostają pod nadzorem policyjnym Polski lub Niemiec do obiektów na powierzchni, wymagających ochrony, a położonych na obszarze drugiego państwa, postanawia się co następuje:

- a) Jeżeli roboty podziemne zbliżają się na sto metrów, zaś roboty odkrywkowe na pięćdziesiąt metrów do dróg publicznych lub urządzeń komunikacyjnych, budynków, wodociągów, przeznaczonych dla publicznego użytku, kanałów, wód bieżących, stawów, rzepi mułowych lub innych obiektów na powierzchni, których uszkodzenie zagrażałoby bezpieczeństwu osób na powierzchni, lub pod ziemią, lub też komunikacji publicznej, albo mogłoby spowodować szkodę dla ogółu, winien posiadacz kopalni bezzwłocznie donieść w formie dodatku do planu ruchu władzy górniczej

die Bergbehörden desjenigen Staates zuständig, in dessen Gebiet die Förderung des Minerals zu Tage kommt.

- c) Nach diesen Vorschriften regeln sich auch die Arbeiter—und Betriebsbeamten— sowie die Angestellten-Verhältnisse (Arbeitsordnung und dergl.).
- d) Handlungen oder Unterlassungen im gesamten räumlichen Bereiche des Betriebes unter Tage gelten als dort erfolgt, wo das Mineral zu Tage kommt.
- e) Diejenigen rechtlichen Wirkungen, die sich aus den Beziehungen des Bergwerkseigentums zu dem Grundeigentume und zu den auf ihm lastenden dinglichen Rechten ergeben, insbesondere Schadensersatzansprüche des Eigentümers oder der Nutzungsberechtigten wegen Bergschäden, sind nach den Gesetzen des Staates zu beurteilen, in welchem das Grundstück belegen ist.
- f) Vorbehaltlich einer künftigen anderweitigen Regelung wird vorläufig die durch den Förderschacht zu Tage gebrachte Kohle nach den Gesetzen und zu Gunsten desjenigen Staates besteuert, in dem der Förderschacht gelegen ist, gleichviel ob die Kohle in dem Gebiete dieses oder des anderen Staates gewonnen worden ist.

Artikel 4.

(1) Sollen Bergwerksbetriebe mit getrennter Förderung in Polen und Deutschland gemeinsame Einrichtungen zur Wetterführung, Wasserhaltung und dergl. erhalten, so sind auf Antrag des Bergwerksbesitzers diese Einrichtungen durch die polnischen und preussischen zuständigen Bergbehörden, erforderlichenfalls im Einvernehmen mit den Zollbehörden, festzusetzen. Artikel 3 Ziffer 2 Satz 1 gilt entsprechend.

(2) In allen übrigen Beziehungen unterliegt jeder dieser Betriebe nur dem Recht und der Behördenzuständigkeit des zugehörigen Förderschachtes.

Artikel 5.

(1) Zum Schutze gegen eine den öffentlichen Interessen zuwiderlaufende Annäherung eines Bergwerksbetriebes, der unter der polizeilichen Aufsicht Polens oder Deutschlands steht, an schutzbedürftige Tagesgegenstände, die in dem Gebiete des anderen Staates liegen, wird Folgendes bestimmt:

- a) Nähern sich Grubenbaue auf 100 m. Tagebaue auf 50 m. öffentlichen Wegen oder Verkehrsanstalten, Gebäuden, dem öffentlichen Gebrauche dienenden Wasserleitungen, Kanälen, Wasserläufen, Teichen, Schlamm Sümpfen oder sonstigen Tagesgegenständen, deren Beschädigung die persönliche Sicherheit über oder unter Tage oder den öffentlichen Verkehr gefährden oder einen Gemeinschaften herbeiführen würde, so hat der Bergwerksbesitzer die zur Sicherung derselben vorzusehenden Massnahmen, insoweit sie nicht in den Betriebsplänen bereits berücksichtigt sind,

o zarządzeniach ochronnych dla nich przewidzianych, o ile nie są w planie ruchu już uwzględnione.

- b) Celem spowodowania zarządzeń koniecznych do urzeczywistnienia tej ochrony winna władza górnicza właściwa dla kopalni porozumieć się w danym wypadku z właściwą miejscową władzą drugiego państwa.

(2) Jeżeli posiadacz nieruchomości uprawdopodobni wobec polskiej lub niemieckiej władzy górniczej roszczenie do odszkodowania, które zdaniem jego powstało z powodu robót kopalnianych, pozostających pod jej nadzorem, winna władza pozwolić wnioskodawcy bez względu na jego przynależność państwową i jego miejsce zamieszkania na wgląd do planów kopalnianych w myśl postępowania opisanego w załączniku 2.

(3) Władza ta udzieli także właścicielowi nieruchomości, który uzasadni dostatecznie, że ma w tym interes, bez względu na jego przynależność państwową i jego miejsce zamieszkania, na wniosek pisemnego wyjaśnienia o faktycznym położeniu robót kopalnianych w stosunku do nieruchomości, której położenie dokładnie oznaczy. Wyjaśnienia tego udzieli się w szczególności o tym, czy pod tą nieruchomością lub w jakim oddaleniu od jej granic, oraz na jakiej głębokości prowadzi się roboty kopalniane albo roboty te były prowadzone — zwłaszcza, w którym roku ostatnio.

Artykuł 6.

(1) Niemcy pozwolą polskim urzędnikom górniczym na podstawie poświadczenia ich przełożonej władzy na objazd robót kopalnianych oraz urządzeń na powierzchni wchodzących w rachubę stosownie do stanu rzeczy i na wgląd do planów kopalnianych odnośnych kopalń. Przepis ten stosuje się analogicznie do koncesjonowanych mierników górniczych. Takie samo zobowiązanie przejmuje Polska odnośnie do pruskich urzędników górniczych i koncesjonowanych mierników górniczych. Upoważnienie udzielone w myśl powyższego urzędnikom górniczym i miernikom górniczym może im być odebrane w razie naduzycia w porozumieniu z drugim państwem.

(2) Obie strony poręczają sobie wzajemnie zupełne i regularne uzupełnianie wszystkich planów kopalnianych.

(3) W razie nieszczęśliwego wypadku na kopalni udziela sobie obie umawiające się strony wzajemnie jaknajdalej idących ułatwień dla zarządzeń ratunkowych, a w szczególności pozwolą na swobodne przekroczenie granicy ludziom, i na przewiezienie materiałów ratunkowych, jakoteż na korzystanie z wszelkich środków komunikacyjnych. Władze miejscowe otrzymają ogólnie odpowiednie zlecenia.

TYTUŁ II.

Kopalnie państwowe.

Artykuł 7.

(1) Artykuły 1, 2, 4—6 obowiązują także odnośnie do kopalń państwowych położonych przy granicy państwowej i do państwowych pól cząstkowych powstałych przez ustanowienie granicy; artykuł 3 ma

durch Nachträge zum Betriebsplane der Bergbehörde unverzüglich anzuzeigen.

- b) Zur Herbeiführung der zur Verwirklichung dieses Schutzes erforderlichen bergpolizeilichen Massnahmen wird sich die für den Bergwerksbetrieb zuständige Bergbehörde mit der örtlich zuständigen Behörde des anderen Staates gegebenenfalls ins Benehmen setzen.

(2) Macht ein Grundbesitzer der polnischen oder deutschen Bergbehörde einen Schadensersatzanspruch glaubhaft, den er auf den Betrieb eines von ihr beaufsichtigten Bergwerks zurückführt, so wird die Behörde dem Antragsteller ohne Rücksicht auf seine Staatsangehörigkeit und seinen Wohnsitz die Einsichtnahme des Grubenbildes nach Massgabe des in Anlage 2 angegebenen Verfahrens gestatten.

(3) Auch wird sie dem Grundeigentümer, der sein Interesse an der Auskunft hinreichend begründet, ohne Rücksicht auf seine Staatsangehörigkeit und seinen Wohnsitz auf Antrag schriftliche Auskunft über den tatsächlichen Stand der Grubenbaue zu dem von ihm seiner Lage nach genau zu bezeichnenden Grundstück und zwar darüber erteilen, ob unter dem Grundstück oder in welcher Entfernung von dessen Grenzen und in welcher Tiefe Bergbau stattfindet oder und zwar zuletzt in welchem Jahre stattgefunden hat.

Artikel 6.

(1) Deutschland wird den polnischen Bergbeamten gestatten, auf Grund eines Ausweises ihrer vorgesetzten Dienstbehörde die nach Lage der Sache in Betracht kommenden Grubenbaue und Tagesanlagen zu befragen und die Grubenbilder der beteiligten Bergwerke einzusehen. Auf die konzessionierten Markscheider findet diese Vorschrift entsprechende Anwendung. Die gleiche Verpflichtung geht Polen in Bezug auf die deutschen Bergbeamten und konzessionierten Markscheider ein. Die vorstehend Bergbeamten und Markscheidern erteilte Befugnis kann diesen im Falle des Missbrauchs im Benehmen mit dem anderen Staate entzogen werden.

(2) Vollständige und regelmässige Nachtragung aller Grubenbilder wird gegenseitig zugesichert.

(3) Im Falle eines Grubenunglücks wird jeder Vertragsteil dem anderen weitestgehende Erleichterungen für die Rettungsmassnahmen gewähren, insbesondere freien Grenzübergang für Menschen und Hilfsmaterialien, sowie die Inanspruchnahme von Verkehrsmitteln aller Art gestatten. Die örtlichen Behörden werden allgemein mit entsprechender Weisung versehen werden.

TITEL II.

Staatsbergwerke

Artikel 7.

(1) Die Artikel 1, 2, 4—6 gelten auch für die an der Landesgrenze liegenden Staatsgruben und die infolge der Grenzziehung entstehenden staatlichen Teilfelder, der Artikel 3 findet hingegen auf diese

natomiast zastosowanie do tychże państwowych kopalń tylko w tym wypadku, jeżeli na podstawie osobnej umowy jedno państwo pozwoli drugiemu na prowadzenie robót górniczych na własny rachunek w obrębie swych państwowych terenów kopalnianych.

(2) Prawa wynikające dla Państwa Polskiego z artykułu 256 Wersalskiego Traktatu Pokojowego nie doznają uszczerbku.

TYTUŁ III.

Fundusz wolnych kuksów.

Artykuł 8.

(1) Właściwe władze pruskie zawiadywały Śląskim Funduszem Wolnych Kuksów na mocy istniejących pruskich przepisów ustawowych i administracyjnych do dnia 31 marca 1922 według etatu administracyjnego przewidzianego dla śląskiego funduszu wolnych kuksów na rok rachunkowy 1921. Posiadacze kopalń obciążonych na rzecz funduszu wolnych kuksów, a położonych na obszarze polskim, winni byli wobec tego aż do powyższego terminu wykonać tak jak poprzednio bez zmiany względem śląskiego funduszu wolnych kuksów obowiązki kopalń obciążonych na rzecz funduszu wolnych kuksów.

(2) Z mocą od dnia 1 kwietnia 1922 przechodzi zarząd śląskiego funduszu wolnych kuksów na Polskę, o ile przedmiotem obciążenia na rzecz funduszu wolnych kuksów są kopalnie, położone na obszarze polskim. Prawo do wpłat, które uiszczają winne do funduszu wolnych kuksów kopalnie przecięte granicą państwową a obciążone na rzecz funduszu wolnych kuksów, przysługuje państwu, na którego obszarze znajduje się główny szyb dobywczy kopalni.

(3) Ze względu na to, że zamknięcie rachunkowe śląskiego funduszu wolnych kuksów za rok rachunkowy ubiegły z dnia 31 marca 1922 nie może być ukończone przed dniem 31 lipca 1922, są posiadacze kopalń obciążonych na rzecz funduszu wolnych kuksów a oznaczonych w ustępie 2 w czasie przejściowym do dnia 31 lipca 1922 zobowiązani:

- a) zysk obliczony na czasokres do 31 marca 1922 wpłacić w przepisanych terminach do kasy wyższego urzędu górniczego w Wrocławiu,
- b) wykazy stanu kasy za czasokres upływający z dn. 31 marca 1922 przesłać w przepisany terminie temuż wyższemu urzędowi górniczemu i zastosować się do wydanych im przez wyższy urząd górniczy poleceń, zmierzających do ustalenia wykazów, natomiast
- c) wszystkie zestawienia, wykazy i t. p., które dotyczą wykonania zobowiązań na rzecz funduszu wolnych kuksów poczynawszy od 1 kwietnia 1922, przedłożyć polskiemu wyższemu urzędowi górniczemu.

(4) Najpóźniej w dniu 1 października 1922 przekaza Prusy polskiemu wyższemu urzędowi górniczemu udział w majątku tego funduszu należny Polsce w celu zawiadywania swym funduszem wolnych kuksów. Udział w tym majątku wynosi dla Polski sześćdziesiąt od sta, dla Prus czterdzieści od sta.

Staatsgruben nur dann Anwendung, wenn der eine Staat dem anderen auf Grund eines Sonderabkommens gestattet hat, in seinen Staatsgruben Bergbau auf eigene Rechnung zu betreiben.

(2) Die im Artikel 256 des Friedensvertrages zu Versailles für den polnischen Staat begründeten Rechte bleiben unberührt.

TITEL III.

Freikuxgelderfonds.

Artikel 8.

(1) Die Verwaltung des Schlesischen Freikuxgelderfonds ist nach den bestehenden preussischen Gesetzes- und Verwaltungsvorschriften durch die hierfür zuständigen preussischen Behörden bis zum 31. März 1922 nach Massgabe des für das Rechnungsjahr 1921 vorgesehenen Verwaltungsetats des Schlesischen Freikuxgelderfonds geführt worden. Die Besitzer derjenigen freikuxpflichtigen Bergwerke, die in dem polnischen Gebiete liegen, waren deshalb verpflichtet, bis zu jenem Zeitpunkte dem Schlesischen Freikuxgelderfonds gegenüber den Obliegenheiten der freikuxpflichtigen Bergwerke unverändert, wie bisher, nachzukommen.

(2) Mit Wirkung vom 1. April 1922 ab geht die Verwaltung des Schlesischen Freikuxgelderfonds auf Polen insoweit über, als Gegenstand der Freikuxpflicht die Bergwerke bilden, welche in dem polnischen Gebiete gelegen sind. Auf die Beiträge, welche von den durch die Landesgrenze durchschnittenen freikuxpflichtigen Bergwerken an den Freikuxgelderfonds zu leisten sind, hat derjenige Staat Anspruch, in dessen Gebiet der Hauptförderschacht des Bergwerks gelegen ist.

(3) Mit Rücksicht darauf, dass die Abrechnung des Schlesischen Freikuxgelderfonds für das am 31. März 1922 abgelaufene Rechnungsjahr nicht vor dem 31. Juli 1922 abgeschlossen sein kann, sind die Besitzer der unter Ziffer 2 bezeichneten freikuxpflichtigen Bergwerke während der Übergangszeit bis zum 31. Juli 1922 verpflichtet:

- a) die für den Zeitraum bis zum 31. März 1922 zu schliessende Ausbeute an die Kasse des Oberbergamts in Breslau zu den vorgeschriebenen Terminen abzuführen,
- b) die Kassenzustandsübersichten für den mit dem 31. März 1922 abschliessenden Zeitraum diesem Oberbergamt fristgerecht einzureichen und den zur Feststellung der Übersichten an sie ergehenden Ersuchen des Oberbergamts Folge zu leisten, dagegen,
- c) alle Nachweisungen, Übersichten und dergl., die sich auf die Erfüllung der Freikuxpflicht vom 1. April 1922 ab erstrecken, dem polnischen Oberbergamt vorzulegen.

(4) Spätestens am 1. Oktober 1922 wird dem polnischen Oberbergamt der Polen zum Zwecke der Verwaltung seines Freikuxgelderfonds gebührende Anteil an dem Vermögen dieses Fonds von Preussen übertragen. Der Anteil an diesem Vermögen beträgt für Polen sechzig vom Hundert, für Preussen vierzig vom Hundert.

(5) W tym stosunku podzieli się między Polską i Prusy majątek funduszu wolnych kuksów, istniejący wedle zamknięcia kasowego w dniu 31 marca 1922 a mianowicie w ten sposób, że

- a) istniejącą pożyczkę wojenną oblicza się stosunkowo według jej wartości nominalnej i przekazuje się ją z przynależnymi talonami i kuponami, zaś
- b) istniejące konta bankowe i inne zasoby kasowe rozdziela się po odliczeniu kwot, które są potrzebne do wypełniania zobowiązań funduszu wolnych kuksów, powstałych do dnia 31 marca 1922, i po doliczeniu zysku, który wpłynął po 1 kwietnia 1922 r., a należał się za czas do 31 marca 1922 jakoteż innych dochodów wpłaconych za ten czas do funduszu.

T Y T U Ł IV.

Postanowienia wspólne.

Artykuł 9.

(1) O ile w wypadkach artykułów 1—8 między polskimi i niemieckimi władzami górnictwami i celnymi nie dojdzie do porozumień co do rozstrzygnięć i zarządzeń, które należy wydać, rozstrzyga na odwołanie się jednej z obu interesowanych władz ostatecznie między państwowy Sąd Polubowny.

(2) Składa się on z dwu polskich i dwu niemieckich członków, mianowanych przez interesowane rządy i z jednego przewodniczącego. Dla każdego stałego członka mianuje się dwóch zastępców, którzy mogą każdej chwili wstąpić w miejsce członka. Przewodniczącego mianuje się na przeciąg jednego roku; o ile obydwie rządy nie zgodzą się na inną osobę, będzie każdorazowy przewodniczący Komitetu Naczelnego przewidzianego dla zarządu „Kolei Górnośląskich” zarazem przewodniczącym powyższego między państwowego sądu polubownego.

(3) Sąd polubowny zbiera się w Bytomiu, na zarządzenie przewodniczącego, w najkrótszym czasie po odwołaniu się do niego; rozstrzyga większością głosów.

Artykuł 10.

Powyższy układ, którego tekst polski i tekst niemiecki są zarówno miarodajne, będzie ratyfikowany. Wchodzi on w życie z wymianą dokumentów ratyfikacyjnych, która winna możliwie jaknajszybciej nastąpić w Berlinie.

W dowód powyższego pełnomocnicy niniejszy układ podpisali i położyli na nim swoje pieczęcie.

Wygotowano w czterech oryginałach, w Opolu dnia 23 czerwca tysiąc dziewięćset dwudziestego drugiego.

(—) *Dr. Zygmunt Seyda* (—) *Richard Ziemann*

(5) Nach diesem Verhältniss wird das am 31. März 1922 nach dem Kassenabschluss vorhandene Vermögen des Freikuxgelderfonds zwischen Polen und Preussen geteilt und zwar in der Weise, dass:

- a) die vorhandene Krieganleihe nach ihrem Nennwerte anteilig berechnet und mit den zugehörigen Zinsscheinanweisungen und Zinsscheinen übertragen wird sowie
- b) das vorhandene Bankguthaben und der sonstige Kassenbestand geteilt wird nach Abzug derjenigen Beträge, die zur Erfüllung der bis zum 31. März 1922 bereits eingegangenen Verbindlichkeiten des Freikuxgelderfonds erforderlich sind, und nach Hinzurechnung der nach dem 1. April 1922 eingegangenen, für die Zeit bis zum 31. März 1922 fällig gewordenen Ausbeute sowie der sonst für diese Zeit dem Fonds zugeflossenen Einnahmen.

T I T E L IV.

Gemeinschaftliche Bestimmungen.

Artikel 9.

(1) Insoweit in den Fällen der Artikel 1 bis 8 eine Einigung über die zu treffenden Entscheidungen und Massnahmen zwischen den polnischen und deutschen Berg—und Zollbehörden nicht erzielt wird, trifft auf Anrufen einer der beiden beteiligten Behörden ein zwischenstaatliches Schiedsgericht die entgeltliche Entscheidung.

(2) Es besteht aus je 2 polnischen und deutschen von den beteiligten Regierungen zu ernennenden Mitgliedern und einem Obmann. Für jedes ständige Mitglied werden 2 Ersatzmänner bestellt, die für das Mitglied jederzeit eintreten können. Der Obmann wird auf die Dauer eines Jahres ernannt und zwar wird, wenn nicht beide Regierungen sich über eine andere Persönlichkeit einigen, der jeweilige Obmann des für die Verwaltung der „Oberschlesischen Eisenbahnen” vorgesehenen Oberkomitees zugleich Obmann dieses zwischenstaatlichen Schiedsgerichtes.

(3) Das Schiedsgericht tritt auf Anordnung des Obmanns binnen kürzester Frist, nachdem es angerufen worden ist, in Beuthen O/S. zusammen; es entscheidet nach Stimmenmehrheit.

Artikel 10.

Das vorstehende Abkommen, dessen polnischer und deutscher Wortlaut beide massgebend sind, soll ratifiziert werden. Es tritt mit dem Austausch der Ratifikationsurkunden, der sobald als möglich in Berlin erfolgen soll, in Kraft,

Zu Urkund dessen haben die Bevollmächtigten dieses Abkommen unterzeichnet und mit ihren Siegeln versehen.

Ausgefertigt in vierfacher Urschrift in Oppeln am 22. Juni 1922.

(L. S.) *Richard Ziemann* (L. S.) *Dr. Zygmunt Seyda*

ZAŁĄCZNIK 1

ANLAGE 1

do ustępu 1 artykułu 1 układu między Polską a Niemcami z dnia 22 czerwca 1922.

Dla każdego pola górniczego nową granicą przeciętego wdroży Wyższy Urząd Górniczy w Wrocławiu z urzędu, celem przeprowadzenia realnego podziału tychże pól, uproszczone postępowanie, które zastępuje postępowanie uregulowane w paragrafie 51 pruskiej powszechnej ustawy górniczej. Postępowanie to przeprowadza wspólnie polski i pruski wyższy urząd górniczy, z uwzględnieniem następujących przepisów:

- I. Pruski wyższy urząd górniczy wygotuje „dokument podziału pola”, który zawiera co następuje:
  - 1) nazwę przeciętego pola górniczego z podaniem minerału, co do którego własność górnicza została nadana,
  - 2) nazwisko, stan i miejsce zamieszkania właściciela pola górniczego,
  - 3) granicę i rozmiar powierzchni w metrach kwadratowych:
    - a) przeciętego pola,
    - b) częściowych pól górniczych powstałych przez przecięcie, z powołaniem się na plan sytuacyjny (porównaj III).
  - 4) nazwy gmin i powiatów, w których częściowe pola są położone, jak też i nazwy tych pól częściowych. Otrzymują one nazwę pola przeciętego z dodatkiem wskazującym na ich własność jako pole częściowe i to w ten sposób, że jeżeli przecięte pole miało nazwę „Barbara”, pola częściowe otrzymają nazwę „Barbara A”, „Barbara B” i t. d.;
  - 5) ustalenie:
    - a) że każde z tych pól częściowych tworzy samodzielne pole górnicze, którego właścicielem jest osoba wymieniona pod liczbą 2,
    - b) że własność górnicza przeciętego pola wygasa, i że co do każdego częściowego pola, powstaje osobna własność górnicza,
    - c) że ciężary i ograniczenia zapisane w księdze wieczystej przeciętego pola górniczego w dziale II, hipoteki, długi gruntowe i długi rentowe zapisane w dziale III, jak też wszelkie inne uprawnienia realne ciążyące na własności górniczej gasną, i obciążają solidarnie w dotychczasowym stopniu własność każdego pola górniczego, powstałego przez podział.

II. Wyższy urząd górniczy w Wrocławiu przedkłada oryginał dokumentu podziału pola ad 1, zaopatrzonej w swój podpis polskiemu wyższemu urzędowi górniczemu celem współpodpisania, a tenże po podpisaniu go zwraca (niemiecki dokument podziału pola). Równocześnie przedkłada polski wyższy urząd górniczy równobrzmiący, przez siebie podpisany oryginał w języku polskim wyższemu urzędowi górniczemu w Wrocławiu, który go także współpodpisuje

zum Abkommen (Artikel I Ziffer 1) zwischen Polen und dem Deutschen Reiche vom 22. Juni 1922.

Für jedes von der neuen Grenze durchschnittene Bergwerk wird von dem Oberbergamt Breslau ein die reale Teilung des Bergwerksfeldes bewirkendes vereinfachtes Realteilungsverfahren von Amts wegen eingeleitet, welches das im § 51 des Preussischen Allgemeinen Berggesetzes geregelte Verfahren ersetzt. Dieses Realteilungsverfahren wird gemeinschaftlich von dem polnischen und preussischen Oberbergamt unter Beachtung folgender Vorschriften durchgeführt:

- I. Das preussische Oberbergamt fertigt eine „Feldesteilungsurkunde“ an, die Folgendes enthält:
  1. den Namen des durchschnittenen Bergwerks unter Angabe des Minerals, auf welches das Bergwerkseigentum verliehen worden ist,
  2. den Namen, Stand und Wohnort des Bergwerkseigentümers,
  3. die Begrenzung und den Flächeninhalt in Quadratmetern
    - a) des durchschnittenen Feldes,
    - b) der infolge der Durchschneidung geschaffenen Teilfelder unter Verweisung auf den Situationsriss (vergl. III),
  4. die Namen der Gemeinden und Kreise, in denen die Teilfelder liegen, sowie die Namen dieser Teilfelder. Diese führen den Namen des durchschnittenen Feldes mit einem ihre Eigenschaft als Teilfeld kennzeichnenden Zusatz und zwar so, dass, wenn das durchschnittene Feld den Namen „Barbara“ führt, die Teilfelder mit „Barbara A“, „Barbara B“ usw. benannt werden;
  5. die Feststellung,
    - a) das jedes dieser Teilfelder ein selbständiges Bergwerksfeld bildet, dessen Eigentümer der unter Ziffer 2 Genannte ist,
    - b) dass das Bergwerkseigentum an dem durchschnittenen Felde erlischt und an jedem Teilfelde ein besonderes Bergwerkseigentum entsteht,
    - c) das die im Grundbuche des durchschnittenen Bergwerksfeldes in Abteilung II eingetragenen Lasten und Beschränkungen, die in Abteilung III eingetragenen Hypotheken, Grundschulden und Rentenschulden, sowie alle sonstigen auf dem Bergwerkseigentum lastenden Realrechte erlöschen und das Eigentum jedes durch die Teilung entstehenden Bergwerks in der bisherigen Rangordnung zur Gesamtheit belasten.

II. Die mit seiner Unterschrift versehene Urschrift der Feldesteilungsurkunde zu I wird von dem Oberbergamt Breslau dem Polnischen Oberbergamt zur Mitvollziehung vorgelegt und von letzterem nach Vollziehung zurückgesandt (deutsche Feldesteilungsurkunde). In Verbindung hiermit wird von dem polnischen Oberbergamt eine gleichlautende, von ihm vollzogene Urschrift in polnischer Sprache dem Oberbergamt Breslau vorgelegt und von diesem sodann

(polski dokument podziału pola). Po skutecznieniu tego przesyła wyższy urząd górniczy w Wrocławiu do tymczasowej wiadomości właścicielowi pola górniczego oraz wszystkim osobom, których rzeczowe uprawnienia z księgi wieczystej są widoczne, odpis dokumentu podziału pola zawiadamiając przy tem o powodzie wdrożenia postępowania.

III. Biuro miernicze przy wyższym urzędzie górniczym w Wrocławiu:

1. sporządzi w dwu egzemplarzach wspólny plan sytuacyjny przedstawiający przecięte pole górnicze oraz pola cząstkowe posługując się kartami pomiaru stolikowego (podziałka 1:25.000) albo innymi podkładkami topograficznymi w podziałce 1:10.000 i to w ten sposób, że widoczne będą dane wyszczególnione pod I liczbą 1, 3, 4, objekta na powierzchni, potrzebne do orientacji i południk; jeżeli pole cząstkowe jest tak małe, że nie można go z dostateczną ścisłością przedstawić w podanych podziałkach, należy dołączyć do planu sytuacyjnego kartę w większej podziałce. Oprócz tego

2. biuro miernicze przy wyższym urzędzie górniczym sporządzi w ilości potrzebnej wedle każdorazowego stanu rzeczy dalsze egzemplarze wspólnego planu sytuacyjnego ad 1 albo planów sytuacyjnych poszczególnych pól cząstkowych, odpowiadające wymogom przepisany pod liczbą 1.

IV. Wyższy urząd górniczy w Wrocławiu winien połączyć oba oryginały polskiego i niemieckiego dokumentu podziału pola ad II z egzemplarzem wspólnego planu sytuacyjnego (III, liczba 1) nicią i pieczęcią, a polski oryginał następnie przesłać polskiemu wyższemu urzędowi górniczemu. Równocześnie dorecza mu w potrzebnej ilości celem użycia przy wygotowaniu tytułu uprawnienia (V) dla pól cząstkowych położonych w Polsce, jeden z planów sytuacyjnych wymienionych pod III, liczba 2.

V. Wyższy urząd górniczy w Wrocławiu wygotuje dla każdego cząstkowego pola górniczego położonego w swoim okręgu administracyjnym tytuły uprawnienia w ten sposób, że na wygotowaniu niemieckiego dokumentu podziału pola z dołączonym planem sytuacyjnym (III, liczba 2) umieści następujący dodatek zaopatrzony pieczęcią urzędową i podpisem:

„Na mocy powyższego dokumentu podziału pola wygotowuje się niniejszem tytuł uprawnienia dla pola górniczego . . . . ., nabytego w drodze podziału pola przez (nazwisko, stan, miejsce zamieszkania, firma, siedziba posiadacza pola kopalnianego)“.

W ten sam sposób polski wyższy urząd górniczy wygotowuje tytuły uprawnienia dla tych pól częściowych, które leżą w Polsce.

VI. Z każdego tytułu uprawnienia wymienionego pod V sporządzi polski wyższy urząd górniczy i wyższy urząd górniczy w Wrocławiu każdy dla pól cząstkowych położonych w jego okręgu, dwa uwierzytelnione odpisy wraz z planem sytuacyjnym. Z tych należy przesłać:

mit vollzogen (polnische Feldesteilungsurkunde). Nachdem dieses geschehen ist, wird von dem Oberbergamt Breslau dem Bergwerkseigentümer und den aus dem Grundbuche ersichtlichen dinglich Berechtigten eine Abschrift der Feldesteilungsurkunde unter Mitteilung der Veranlassung des Verfahrens zur vorläufigen Kenntnis übersandt.

III. Von der Oberbergamts-Markscheiderei in Breslau ist

1) ein das durchschnittene Bergwerksfeld und die Teilfelder darstellender gemeinschaftlicher Situationsriss in zwei Exemplaren unter Benutzung von Messtischblättern (Massstab 1:25.000) oder anderen topographischen Unterlagen im Massstabe 1:10.000 in der Weise herzustellen, dass aus ihm die unter I Ziffer 1, 3, 4 enthaltenen Angaben, die zur Orientierung erforderlichen Tagesgegenstände und der Meridian ersichtlich sind; ist ein Feldesteil so klein, dass eine hinreichend sichere Darstellung in den angegebenen Massstäben nicht bewirkt werden kann, so ist dem Situationsriss ein Schaubild in grösserem Massstabe beizufügen. Ausserdem sind

2) in der Oberbergamts-Markscheiderei in der nach der jeweiligen Sachlage erforderlichen Anzahl noch weitere Exemplare des gemeinschaftlichen Situationsrisses zu 1, oder von Situationsrissen der einzelnen Teilfelder, zu fertigen, die den in Ziffer 1 vorgeschriebenen Anforderungen entsprechen.

IV. Mit jeder der beiden Urschriften der polnischen und der deutschen Feldesteilungsurkunde zu II hat das Oberbergamt Breslau ein Exemplar des gemeinschaftlichen Situationsrisses (III, Ziffer 1) durch Schnur und Siegel zu verbinden und die polnische Urschrift alsdann dem polnischen Oberbergamt zu übersenden. Gleichzeitig lässt es diesem zur Verwendung für die Ausfertigung der Berechtigungstitel (V) für die in Polen gelegenen Teilfelder einen der unter III Ziffer 2 bezeichneten Situationsrisse in der erforderlichen Anzahl zugehen.

V. Für jedes in seinem Verwaltungsbezirk gelegene Teilfeld fertigt das Oberbergamt Breslau einen Berechtigungstitel in der Weise aus, dass es unter eine mit dem Situationsriss (III, Ziffer 2) zu verbindende Ausfertigung der deutschen Feldesteilungsurkunde folgenden Vermerk setzt und unter Beidruck des Amtssiegels vollzieht:

„Auf Grund der vorstehenden Feldesteilungsurkunde wird der Berechtigungstitel für das durch die Feldesteilung von dem (Name, Stand, Wohnort-Firma, Sitz—des Bergwerksbesitzers) erworbene . . . . . Bergwerk (Name) hiermit ausgefertigt“.

In gleicher Weise werden von dem polnischen Oberbergamt die Berechtigungstitel für die in Polen gelegenen Teilfelder ausgefertigt.

VI. Von jedem der unter V bezeichneten Berechtigungstitel fertigt das Oberbergamt in Breslau für die in seinem Bezirk gelegenen Teilfelder und das polnische Oberbergamt für die Teilfelder seines Bezirks zwei beglaubigte Abschriften nebst Situationsriss an. Von diesem ist je eine

- a) jeden odpis dla pola cząstkowego położonego w Polsce miejscowo właściwej polskiej władzy górniczej, a jeden polskiemu wydziałowi hipotecznemu,
- b) jeden odpis dla pola cząstkowego położonego w Niemczech niemieckiemu okręgowemu urzędnikowi górniczemu, a jeden niemieckiemu wydziałowi hipotecznemu.

VII. W celu sprostowania księgi wieczystej koniecznego wskutek podziału pola:

1. polski lub niemiecki wyższy urząd górniczy, w którego okręgu prowadzi się księgę wieczystą dla przeciętego pola górniczego, zwróci się do właściwego wydziału hipotecznego, załączając wygotowanie tytułu uprawnienia co do pola cząstkowego, położonego w jego okręgu (V) z wnioskiem,
  - a) by zamknął księgę wieczystą przeciętego pola górniczego,
  - b) by dla pola powstałego przez podział realny założył nową kartę księgi wieczystej, a w niej jako właściciela zapisał osobę wymienioną pod 1 liczbą 2,
  - c) by przeniósł do działów II i III te same karty księgi wieczystej uprawnienia zapisane w działach II i III karty księgi wieczystej pod a) i to w solidarnej odpowiedzialności z drugim polem częściowym — z dalszymi polami częściowymi, mianowicie (nazwa) nabytymi na podstawie dokumentu podziału pola,
  - d) by po założeniu karty księgi wieczystej wydał zapisanemu właścicielowi wymienionemu pod 1 b wygotowanie tytułu uprawnienia co do pola cząstkowego,
  - e) by zawiadomił wyższy urząd górniczy, który podał wniosek, przesyłając uwierzytelniony odpis nowej karty księgi wieczystej o skutecznych zapisach i zarazem dołączył jeszcze drugi uwierzytelniony odpis karty księgi wieczystej.

Do wniosku należy dołączyć uwierzytelniony odpis tytułu uprawnienia co do pola cząstkowego i to w celu włączenia do aktów hipotecznych nowo powstałego pola górniczego.

2. Wyższy urząd górniczy wymieniony pod liczbą 1 przesyła drugiemu wyższemu urzędowi górniczemu odpis wniosku ad 1 bez załączników do wiadomości. Oprócz tego winien przelać temuż jeden z uwierzytelnionych odpisów karty księgi wieczystej, które otrzymał w myśl liczby 1 e.
3. Następnie ten drugi wyższy urząd górniczy prześle wydziałowi hipotecznemu, właściwemu dla prowadzenia księgi wieczystej, drugiego pola, powstałego przez podział realny, wygotowanie tytułu uprawnienia co do owego pola jako i wspomniany pod liczbą 2 uwierzytelniony odpis karty księgi wieczystej, z wnioskiem,
  - a) by skutecznie zapisał w księdze wieczystej wymienione pod 1 b i c,

- a) für das in Deutschland gelegene Teilfeld an den deutschen Bergrevierbeamten und das deutsche Grundbuchamt,

- b) je eine für das in Polen gelegene Teilfeld an die örtlich zuständige polnische Bergbehörde und das polnische Grundbuchamt zu übersenden.

VII. Zum Zwecke der durch die Feldesteilung bedingten Berichtigung des Grundbuches wird

1. das polnische oder deutsche Oberbergamt, in dessen Bezirk das Grundbuch für das durchschnittene Bergwerksfeld geführt wird, das zuständige Grundbuchamt unter Uebertragung einer Ausfertigung des Berechtigungstitels über das in seinem Bezirk gelegene Teilfeld (V) ersuchen,
    - a) das Grundbuch des durchschnittenen Bergwerksfeldes zu schliessen,
    - b) für das durch die Realteilung entstandene Feld ein neues Grundbuchblatt anzulegen und daselbst als Eigentümer den unter I Ziffer 2 Genannten im Grundbuche einzutragen,
    - c) nach den Abteilungen II und III dieses Grundbuchblattes die auf dem Grundbuchblatt zu a) in Abteilung II und III eingetragenen Rechte zur Gesamtheit mit dem—durch die Feldesteilungsurkunde erworbenen anderen Teilfelde—Teilfeldern — nämlich (Name) zu übertragen,
    - d) nach Anlegung des Grundbuchblattes dem unter Ziffer 1 b genannten eingetragenen Eigentümer die Ausfertigung des Berechtigungstitels über das Teilfeld auszuhändigen,
    - e) das ersuchende Oberbergamt durch Uebertragung einer beglaubigten Abschrift des neuen Grundbuchblattes von den erfolgten Eintragungen zu benachrichtigen und gleichzeitig noch eine zweite beglaubigte Abschrift des Grundbuchblattes beizufügen.
- Dem Ersuchen wird eine Beglaubigte Abschrift des Berechtigungstitels über das Teilfeld zur Entnahme für die Grundakten des neuentstandenen Bergwerks beigelegt.

2. Das unter Ziffer 1 bezeichnete Oberbergamt hat dem anderen Oberbergamt Abschrift des Ersuchens zu 1 ohne Anlagen zur Kenntnis mitzuteilen. Ferner hat es diesem eine der beiden ihm gemäss Ziffer 1 e zugesandten beglaubigten Grundbuchblattabschriften zugehen zu lassen.
- 3) Ferner wird das andere der beiden Oberbergämter dem Grundbuchamte, welches für die Führung des Grundbuches des anderen durch die Realteilung entstandenen Feldes zuständig ist, eine Ausfertigung des Berechtigungstitels über dieses Feld sowie die unter Ziffer 2 genannte beglaubigte Abschrift des Grundbuchblattes übersenden mit dem Ersuchen,
  - a) die unter Ziffer 1 b und c bezeichneten Eintragungen im Grundbuche zu bewirken,

- b) by po założeniu karty księgi wieczystej wydał zapisanemu właścicielowi, wymienionemu pod liczbą 1 d wygotowanie tytułu uprawnienia co do pola częściowego,
- c) by uwiadomił wyższy urząd górniczy, który podał wniosek o skutecznionych zapisach, przesyłając mu uwierzytelniony odpis nowej karty księgi wieczystej.

Do wniosku należy dołączyć uwierzytelniony odpis tytułu uprawnienia co do pola częściowego i to w celu włączenia do aktów hipotecznych nowo powstałego pola górniczego.

4. Wyższy urząd górniczy wymieniony pod liczbą 3 winien przesłać odpis swego wniosku pod 3 drugiemu wyższemu urzędowi górniczemu do wiadomości.

VIII. Jeżeli na podstawie ostatecznego wyniku wytyczenia nowo utworzonej granicy państwowej okaże się koniecznym sprostowanie danych dokumentu podziału pola oraz planu sytuacyjnego co do granic i rozmiaru powierzchni pola górniczego, natenczas oba wyższe urzędy górnicze winne postarać się o odpowiednie sprostowanie dokumentu podziału pola oraz planu sytuacyjnego i w tym celu skomunikują się i będą się wzajemnie wspierać w miarę potrzeby.

IX. Sądy polskie i sądy niemieckie są zobowiązane zastosować się do wniosków wyższych urzędów górniczych, skierowanych do nich o sprostowanie ksiąg wieczystych w celu przeprowadzenia postępowania realnego podziału.

X. Postępowanie realnego podziału jest wolne od kosztów, stempli i opłat. Zmian prawnych powstałych w ten sposób nie wolno obłożyć osobnym podatkiem.

XI. Obie umawiające się strony polecają odnośnym urzędom, by postępowanie realnego podziału uważały za sprawę pilną.

XII. Przepisy ustawowe co do języka urzędowego w obu państwach nie doznają uszczerbku.

ZAŁĄCZNIK 2

do liczby 2 artykułu V układu między Polską a Niemcami z dnia 22 czerwca 1922.

1. Na mocy ustępu 4 paragrafu 72 pruskiej powszechnej ustawy górniczej w brzmieniu ustawy z dn. 7 lipca 1902 ma posiadacz nieruchomości, który chce dochodzić swych praw z powodu jej uszkodzenia, powstałego zdaniem jego wskutek robót kopalnianych, prawo wglądu do egzemplarza planu kopalnianego, przechowywanego przez władzę górniczą, o ile uprawdopodobni wobec władzy górniczej swe roszczenie tytułu szkody górniczej.

2. W praktyce pruskich władz górniczych wykonuje się przepis ustępu 4 paragrafu 72 ustawy górniczej w sposób następujący:

- a) Do wniosku o wgląd do planu kopalnianego uprawniony jest obok właściciela nieruchomości każdy, komu przysługuje roszczenie rzeczowe, lub choćby tylko obligatoryjne do użytkowania lub używania nieruchomości i jej plodów. Osoby te uprawnione do podania wniosku oznaczają się poniżej nazwą „wnioskodawcy”.

- b) nach Anlegung des Grundbuchblattes dem unter Ziffer 1 d genannten eingetragenen Eigentümer die Ausfertigung des Berechtigungstitels über das Teilfeld auszuhändigen,
- c) das ersuchende Oberbergamt durch Übersendung einer beglaubigten Abschrift des neuen Grundbuchblattes von der erfolgten Eintragungen zu benachrichtigen.

Dem Ersuchen wird eine beglaubigte Abschrift des Berechtigungstitels über das Teilfeld zur Entnahme für die Grundakten des neuentstandenen Bergwerks beigelegt.

4. Das unter Ziffer 3 bezeichnete Oberbergamt hat Abschrift seines Ersuchens zu 3 dem anderen Oberbergamt zur Kenntnis mitzuteilen.

VIII. Wird nach den Ergebnissen der endgiltigen Vermessung der neugeschaffenen Landesgrenze eine Berichtigung der Angaben der Feldesteilungsurkunde und des Situationsrisses über die Begrenzung und den Flächeninhalt der Bergwerke erforderlich, so haben die beiden Oberbergämter für die entsprechende Berichtigung der Feldesteilungsurkunde und des Situationsrisses zu sorgen, sich deshalb mit einander in Verbindung zu setzen und sich die nötige Unterstützung zu leisten.

IX. Die Gerichte Polens und Deutschlands sind verpflichtet, den zur Ausführung des Realteilungsverfahrens an sie gerichteten Ersuchen der Oberbergämter um Berichtigung der Grundbücher der Bergwerke zu entsprechen.

X. Das Realteilungsverfahren ist kosten-, stempell und gebührenfrei. Die dadurch bewirkten Rechtsveränderungen dürfen einer besonderen Steuer nicht unterworfen werden.

XI. Beide Vertragschliessenden Staaten werden die beteiligten Behörden anweisen, die Durchführung des Realteilungsverfahrens als Eilsache zu behandeln.

XII. Die gesetzlichen Bestimmungen über die Amtssprache in beiden Staaten bleiben unberührt.

ANLAGE 2

zum Abkommen (Artikel V Ziffer 2) zwischen Polen und dem Deutschen Reiche vom 22. Juni 1922.

1. Auf Grund des § 72 Abs. 4 des Preussischen Allgemeinen Berggesetzes in der Fassung des Gesetzes vom 7. Juli 1902 ist der Grundbesitzer, der einen Grundstückschaden verfolgen will, von dem er annimmt, dass er durch den Bergwerksbetrieb verursacht sei, berechtigt, das bei der Bergbehörde befindliche Exemplar des Grubenbildes einzusehen, wenn er seinen Bergschadenersatzanspruch der Bergbehörde glaubhaft macht.

2. In der Praxis der Preussischen Bergbehörden wird die Vorschrift des § 72 Abs. 4 des Berggesetzes, wie folgt, gehandhabt:

- a) Zu dem Antrage auf Einsichtnahme des Grubenbildes ist ausser dem Grundeigentümer jeder berechtigt, dem ein dinglicher oder auch nur schuldrechtlicher Anspruch auf den Gebrauch oder Genuss des Grundstücks und seiner Erzeugnisse zusteht. Diese Antragsberechtigten werden nachstehend unter dem Begriff „Antragsteller” zusammengefasst.

- b) Do uprawdopodobnienia roszczenia odszkodowawczego wystarcza, by wnioskodawca oznaczył na podstawie mapy położenie nieruchomości, wykazał się poświadczeniem urzędowym (wydziału hipotecznego, urzędu katastralnego, władzy gminnej), że jest właścicielem nieruchomości, albo że mu przysługują jedno z wymienionych praw użytkowania lub używania nieruchomości, oraz by prawdziwość swego twierdzenia, że szkoda w nieruchomości powstała, i jaka szkoda, poparł urzędowym zaświadczeniem zarządu gminy lub miejscowej władzy policyjnej albo też orzeczeniem rzeczoznawcy.
- c) Jeżeli wniosek czyni zadość tym warunkom, okręgowy urzędnik górniczy zapytuje się posiadacza kopalni na najkrótszej drodze (telefonem i t. p.), jakie stanowisko co do wniosku zajmuje.
- d) Jeżeli posiadacz kopalni sprzeciwia się wnioskowi, okręgowy urzędnik górniczy odmawia wnioskowi bez dalszych dochodzeń, o ile bez szczegółowego badania geologicznych i górniczych warunków ruchu, li tylko na podstawie swego ogólnego doświadczenia zawodowego, w szczególności ze względu na znaczne oddalenie kopalni od uszkodzonej nieruchomości w połączeniu z nieznaczną głębokością kopalni, dochodzi do stanowczego przekonania, że według stanu rzeczy wykluczona jest wszelka możliwość oddziaływania wspomnianej kopalni na stan uszkodzonych nieruchomości.
- e) Jeżeli niema warunków pod d, wyznacza okręgowy urzędnik górniczy termin dla wglądu do planu kopalnianego w swym lokalu urzędowym i wzywa na ten termin wnioskodawcę i posiadacza kopalni.
- Na terminie tym przedkłada się wnioskodawcy tylko te części wszystkich planów kopalnianych, które wchodzi w rachubę odnośnie do uszkodzonej nieruchomości. Robienie odbitek z planu kopalnianego jest wzbronione. Wnioskodawcy wolno posługiwać się do swej pomocy przy wglądzie do planu kopalnianego rzeczoznawcą, sprowadzonym przez niego na termin. Również może on zlecić wgląd do planu kopalnianego w tym terminie osobie trzeciej, uposażonej w należyte pełnomocnictwo.
- b) Zur Glaubhaftmachung des Schadenersatzanspruches ist ausreichend, dass, der Antragsteller die Lage des Grundstücks an der Hand einer Karte bezeichnet, sich durch eine amtliche Bescheinigung (Grundbuch, Katasteramt, Gemeindebehörde) als Eigentümer des Grundstücks oder Inhaber eines der angegebenen Gebrauchs — oder Nutzungsrechte an dem Grundstücke ausweist und die Richtigkeit der Behauptung, dass und welcher Schaden an dem Grundstück entstanden sei, durch amtliche Auskunft des Gemeindevorstandes oder der Ortspolizeibehörde oder durch Gutachten eines Sachverständigen unterstützt.
- c) Sind diese Bedingungen in dem Antrage erfüllt, so befragt der Bergrevierbeamte den Bergwerksbesitzer auf dem kürzesten Wege (Fernsprecher usw.) über seine Stellungnahme zu dem Antrage.
- d) Hat der Bergwerksbesitzer dem Antrage widersprochen, so wird der Antrag ohne weiteres Verfahren von dem Bergrevierbeamten dann zurückgewiesen, wenn sich ihm schon ohne eingehende Prüfung der geologischen und bergbaulichen Betriebsverhältnisse lediglich auf Grund seiner allgemeinen Berufserfahrungen, insbesondere mit Rücksicht auf die Weite der Entfernung des Bergbaues von dem beschädigten Grundstück in Verbindung mit der geringen Tiefe des Bergbaues, die bestimmte Ueberzeugung aufdrängt, nach Lage der Sache sei jede Möglichkeit der Einwirkung des in Rede stehenden Bergbaues auf den Bestand des beschädigten Grundstücks ausgeschlossen.
- e) Liegt die Voraussetzung unter d nicht vor, so wird von dem Bergrevierbeamten ein Termin zur Einsichtnahme des Grubenbildes auf dem Bergrevierbüro anberaumt und hierzu der Antragsteller und der Bergwerksbesitzer geladen. In diesem Termin werden dem Antragsteller nur diejenigen Teile sämtlicher Grubenrisse vorgelegt, die für das beschädigte Grundstück in Betracht kommen. Die Entnahme von Abzeichnungen aus dem Grubenbilde ist untersagt. Dem Antragsteller ist gestattet, sich zu seiner Unterstützung bei Einsichtnahme des Grubenbildes eines zu dem Termin von ihm zugezogenen Sachverständigen zu bedienen. Auch kann er die Einsichtnahme des Grubenbildes durch einen mit gehöriger Vollmacht versehenen Dritten in dem Termin vornehmen lassen.

Zaznajomiwszy się z powyższym Układem, uznaliśmy go i uznajemy za słuszny zarówno w całości, jak i każde z zawartych w nim postanowień, oświadczamy, że jest przyjęty, ratyfikowany i zatwierdzony i przyrzekamy, że będzie ściśle stosowany.

Na dowód czego wydaliśmy akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

W Warszawie, dn. 25 października 1922 r.

L. S.

(—) Piłsudski

Przez Naczelnika Państwa

Minister Spraw Zagranicznych: *Narutowicz*